

2.4 Súhlas na vyhotovovanie záznamov

Použitie inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov na základe zákona o ochrane pred odpočúvaním je možné výhradne na základe *súhlasu zákonného sudcu*. Je to odraz zásady judiciarity, v zmysle ktorej o tých najzávažnejších zásahoch do garantovaných práv môže rozhodovať výhradne súd. Ide o princíp súdnej kontroly využívania takto ofenzívnych a do základných ľudských práv zasahujúcich inštitútov. Zabezpečuje sa súdny (nestranný a nezávislý) prieskum návrhu príslušného orgánu, ktorý má podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním možnosť používať ITP. Tento súhlas zákonného sudcu musí byť:

- a) vydaný vopred, teda pred reálnym použitím inštitútu,
- b) písomný so zákonom predpokladanými minimálnymi náležitosťami.

V súvislosti s obsahovými náležitosťami súhlasu je zákonodarca pomerne stručný, keď v § 4 ods. 1 ZoOPO povinne požaduje, aby v súhlase bol uvedený:

- a) čas, počas ktorého sa konkrétny prostriedok môže používať, resp. počas ktorého sa daný prostriedok môže využívať,
- b) súhlas s použitím v miestach a priestoroch, ktoré nie sú verejne dostupné.

Je zrejmé, že súhlas zákonného sudcu a jeho obsahové spracovanie nadväzuje na obsahové vymedzenie žiadosti oprávneného orgánu na použitie toho-ktorého inštitútu. Tieto náležitosti prirodzene determinujú vydanie súhlasu zákonného sudcu.

Ad a) V súhlase na použitie konkrétneho prostriedku musí byť povinne uvedený čas, počas ktorého sa tento prostriedok bude používať. Je zrejmé, že použitie takých prostriedkov, ako je vyhotovovanie obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov, nie je činnosťou jednorazovou. Je to činnosť, ktorá je realizovaná počas určitého času, spravidla dlhodobejšie alebo dlhodobo. Limitujúcim faktorom je, že používanie konkrétneho prostriedku je možné odsúhlasiť len na čas, ktorý je nevyhnutný na dosiahnutie účelu. Zákonodarca limituje použitie každého z ITP podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním, vrátane vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov, maximálnou dobou šiestich mesiacov. V súhlase musí byť uvedený konkrétny čas, počas ktorého je možné konkrétny inštitút používať, najviac však šesť mesiacov od udelenia súhlasu. Lehota platnosti vydaného súhlasu začína plynúť už dňom, kedy sa súhlas udelil. Odo dňa vydania súhlasu začína plynúť

v súhlase uvedená lehota na použitie konkrétneho prostriedku. Ak sa aj povoľuje použitie viacerých ITP jedným súhlasom zákonného sudcu (a na podklade návrhu oprávneného orgánu), je potrebné v súhlase výslovne vymedziť rozsah, v ktorom sa môže použiť každý z nich.

Ad b) Použitie inštitútov podľa ustanovení zákona o ochrane pred odpočúvaním sa môže vzťahovať na priestory, ktoré sú verejne dostupné, teda sú prístupné širokému okruhu subjektov. Rovnako je však možné tieto prostriedky využiť v priestoroch, ktoré verejne prístupné nie sú, teda v priestoroch súkromných, do ktorých môžu vstupovať len určité osoby na základe svojich subjektívnych práv a oprávnení. Ak sa majú konkrétne ITP použiť v priestoroch, ktoré verejne prístupné nie sú, táto skutočnosť musí byť priamo a výslovne uvedená v súhlase zákonného sudcu na použitie konkrétneho inštitútu.

V súhlase sa uvádza konkrétna doba použitia inštitútu. Maximálne môže byť súhlas udelený na 6 mesiacov, no s možnosťou predĺženia platnosti pôvodného súhlasu na základe novej žiadosti oprávneného štátneho orgánu (§ 4 ods. 2 ZoOPO). Ak sú sústavne splnené podmienky nutnosti, účelnosti, subsidiarity, je možné predĺžiť používanie inštitútu (predĺžiť dobu jeho použitia uvedenú v pôvodnom súhlase) na základe novej žiadosti zákonnému sudcovi. Najviac možno predĺžiť túto dobu o 6 mesiacov, a to aj opakovane. Súhlas, resp. súhlas s predĺžením používania inštitútu musí byť udelený najneskôr v posledný deň pôvodnej doby použitia uvedenej v pôvodnom súhlase. Predĺžená lehota, najviac 6 mesiacov, začína plynúť dňom udelenia tohto ďalšieho súhlasu. V prípade, že oprávnený orgán podal žiadosť o predĺženie platnosti pôvodného súhlasu, zákonný sudca však o nej nerozhodol najneskôr v posledný deň doby použitia uvedenej v pôvodnom súhlase, uplynutím tejto doby končí používanie pôvodne odsúhlasených prostriedkov.

Súhlas na použitie inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových, obrazovo-zvukových alebo iných záznamov rovnako tak, ako aj ostatných ITP podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním, sa vydáva na základe písomnej žiadosti oprávneného štátneho orgánu. Ide o žiadosť, ktorá musí byť povinne písomná, musí byť podaná vecne a miestne príslušnému súdu a, navyše, § 4 ods. 3 ZoOPO vyžaduje, aby **žiadosť** mala aj konkrétne **obsahové náležitosti**:

- a) údaje týkajúce sa **druhu používaného prostriedku, miesta a času použitia, údaje týkajúce sa dotknutých osôb**:
 - konkrétny druh ITP (vyhotovovanie obrazových, zvukových, obrazovo-zvukových alebo iných záznamov),

- miesto použitia prostriedku, ak to umožňuje povaha veci, vrátane skutočnosti, či sa vyžaduje použitie inštitútu len na verejných priestranstvách, alebo aj na takých, ktoré nie sú verejnosti dostupné,
 - navrhovaný čas použitia (najviac na 6 mesiacov),
 - údaje o osobe, voči ktorej sa má konkrétny prostriedok použiť,
- b) informácie o **predchádzajúcom neúčinnom alebo podstatne sťaženom odhalovaní a dokumentovaní činnosti**, pre ktorú sa podáva žiadosť, pričom tieto preukazujú naplnenie požiadavky nevyhnutnosti použitia takto intenzívnych zásahov a súčasne preukazujú splnenie požiadavky subsidiarity ich použitia (ak nemožno účel dosiahnuť inak alebo by bolo jeho dosahovanie podstatne sťažené),
- c) dôvody použitia, ktoré sa opierajú o konkrétny **účel využitia** v § 2 ZoOPO.

Použitie inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových, ako aj iných záznamov podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním sa zakladá na rozhodnutí súdu, ktoré má povahu súhlasu. Voči tomuto rozhodnutiu nie je možné podať žiadny opravný prostriedok. Skutočnosť, že použitím tohto, ako aj ostatných ITP sa intenzívne zasahuje do Ústavou SR aj Európskym dohovorom garantovaných práv, je nutné zdôrazniť aj v súvislosti s absenciou možnosti podania opravného prostriedku voči rozhodnutiu (súhlasu) sudcu s jeho použitím. Ustanovenie čl. 13 Európskeho dohovoru uvádza, že každý, koho práva a slobody priznané Európskym dohovorom boli porušené, má právo na účinný opravný prostriedok pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností. Je tak vidieť, že nepripustenie opravného prostriedku (bez ohľadu na jeho označenie, druh a povahu) zakladá rozpor s predmetným ustanovením Európskeho dohovoru. Na uvedené problémy reagoval aj ESLP vo svojom rozhodnutí *Camenzind proti Švajčiarsku*⁷⁹, v ktorom uviedol, že ak vnútroštátne úpravy umožňujú vykonanie tajného sledovania osôb a vecí z dôvodu získania dôležitých poznatkov (o osobách aj veciach), súčasne musia zabezpečiť pre dotknuté osoby aj možnosť adekvátne a efektívne sa domáhať ochrany týchto dotknutých práv pred ich prípadným zneužívaním. Aj Ústavný súd SR⁸⁰ v tejto súvislosti konštatoval, že očividné zásahy do práva na súkromný život dotknutých osôb sa nemôžu dostať mimo sféry dosahu bezprostrednej (či už preventívnej, alebo následnej)

⁷⁹ Rozsudok ESLP zo 16. decembra 1997, *Camenzind proti Švajčiarsku*, č. 136/1996/755/954.

⁸⁰ Nález Ústavného súdu SR zo 7. októbra 2015, sp. zn. I. ÚS 290/2015.

súdnej kontroly. Jedinou možnosťou je prirodzene dosiahnutie ústavnej ochrany garantovaných práv, ktorú však nemožno považovať za opravné konanie pred vnútroštátnymi orgánmi.

Zákondarca v úvodných ustanoveniach zákona o ochrane pred odpočúvaním v súvislosti s povolením použitia inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových, obrazovo-zvukových záznamov, ale aj všeobecne pre použitie ITP (formou súhlasu), zavádza pojem „**zákonný sudca**“. Vecne príslušným súdom je v tomto prípade krajský súd. Vecne príslušným je teda každý z ôsmich krajských súdov v zmysle územného členenia Slovenskej republiky. Jedinou výnimkou z tohto pravidla sú prípady, ak ide o veci spadajúce do vecnej pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu. Špecializovaný trestný súd ako odraz existencie špecializovaného súdnictva u nás má v zmysle § 14 TP oprávnenie aj povinnosť konať a rozhodovať o taxatívne vymedzenom okruhu trestných činov. V tomto prípade o použití rozhoduje ako vecne príslušný zákoný súd Špecializovaný trestný súd (teda v rozsahu svojej pôsobnosti podľa ustanovení Trestného poriadku), ktorý síce koná ako súd prvostupňový, no v hierarchii súdov je postavený na úroveň krajského súdu.

Miestne príslušným na konanie bude ten krajský súd, v obvode ktorého má sídlo žiadateľ o vydanie súhlasu s použitím konkrétneho prostriedku, prípadne jeho organizačný útvar. V prípade, že žiadateľom je Zbor väzenskej a justičnej stráže ako oprávnený orgán štátu, miestne príslušným krajským súdom na vydanie súhlasu je ten krajský súd, v obvode ktorého sa nachádza objekt Zboru väzenskej a justičnej stráže, ak sa majú ITP použiť v tomto objekte.

2.5 Vyhotovovanie záznamov bez súhlasu

Aj keď sa použitie inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov predpokladá na základe súhlasu zákonného sudcu a po predošlej žiadosti o jeho vydanie, ustanovenie § 5 ZoOPO umožňuje použiť tento inštitút aj bez predošlého súhlasu. Táto možnosť sa z vykonávacieho hľadiska týka Policajného zboru, resp. výhradne Policajný zbor má možnosť za splnenia zákonných podmienok využiť takýto inštitút aj bez predošlého súhlasu zákonného sudcu. Za zákonné podmienky pre tento postup sa považujú tieto:

- a) ide o **výnimočný prípad**, pri ktorom existuje dôvodné podozrenie z páchania trestného činu spadajúce do vecnej pôsobnosti inštitútu vyhotovovania

obrazových, zvukových i obrazovo zvukových záznamov na plnenie úloh Policajného zboru,

b) vec **neznesie odklad**,

c) súhlas zákonného sudcu **nie je možné získať vopred**.

Ad a) Zákonodarca zdôrazňuje, že použitie takýchto prostriedkov bez predošlého písomného súhlasu nie je bežnou a bežne využívanou možnosťou. Ide o výnimočné prípady, ktoré sú charakterizované existenciou dôvodného podozrenia z páchania trestného činu, pri ktorom na plnenie svojich úloh môže Policajný zbor používať tento inštitút. Dôvodným podozrením z páchania trestného činu nie je len nejaké podozrenie o tom, že dochádza k páchaniu trestného činu, ale podozrenie, ktoré je odôvodnené konkrétnymi poznatkami z vlastnej činnosti. Ide tak o vyššiu mieru podozrenia ako len podozrenie bežné. Konkrétne ide o odôvodnené podozrenie, ktoré predstavuje vyššiu mieru pravdepodobnosti, že skutočne dochádza k páchaniu trestného činu.

Ad b) a c) Použitie takto invazívnych a ofenzívnych inštitútov bez predošlého súhlasu zákonného sudcu je možné výhradne v prípade, že vec neznesie odklad. Ide o prípady časovej tiesne, keď nie je časový priestor na to, aby Policajný zbor čakal na udelenie súhlasu. Je zřejmé, že v prípadoch odôvodneného podozrenia z trestného činu vo vecnej pôsobnosti konkrétneho inštitútu je v niektorých prípadoch potrebná mimoriadne rýchla operatívna reakcia zo strany tohto orgánu štátu. Súhlas zákonného sudcu sa nemusí dať vždy dosiahnuť tak rýchlo, ako je to v danej situácii potrebné. Vyčkávaním na udelenie súhlasu v prípadoch časovej tiesne by tak mohlo dôjsť k zmareniu sledovaného účelu. Ak teda ide o prípady časovej tiesne, keď sa súhlas zákonného sudcu nedá získať vopred, je možné využitie inštitútu aj bez predošlého súhlasu tohto sudcu. Samozrejme, že aj v tomto prípade ide o situácie, keď sa predpokladá, že sú splnené podmienky podľa zákona o ochrane pred odpočúvaním. Je možné teda očakávať, že zákonný sudca by súhlas na ich použitie v danom prípade vydal, no v danej situácii, v časovej tiesni sa nedalo dosiahnuť jeho vydanie vopred. Nejde o prípady svojvoľného používania predošlého súhlasu. Zákonodarca v § 5 ZoOPO požaduje, aby v týchto prípadoch Policajný zbor oznámil zákonnému sudcovi použitie konkrétneho prostriedku bez jeho predošlého súhlasu, a to dokonca v lehote do 1 hodiny od začatia ich používania. Súčasne je povinný v lehote do 6 hodín od začatia používania prostriedkov bez predošlého súhlasu sudcu doručiť mu písomnú žiadosť na ich použitie so zákonnými náležitosťami.

Jej obsah sa modifikuje tak, že v nej musí byť uvedený aj čas začatia používania konkrétneho prostriedku, a teda aj konkrétny prostriedok (jeho druh). Dodatočne má teda Policajný zbor nielen informačnú povinnosť, ale aj povinnosť riadne požiadať o vydanie súhlasu.

V situácii, keď sa inštitút využil bez predošlého súhlasu zákonného sudcu a Policajný zbor požiadal o jeho dodatočné vydanie (v lehote do 6 hodín od začatia využívania konkrétneho inštitútu), zákonný sudca posúdi žiadosť o vydanie súhlasu. Ak žiadosti vyhovie a vydá súhlas na použitie inštitútu, musí ho doručiť v lehote do 12 hodín od začatia využívania prostriedku Policajnému zboru, ktorý o jeho vydanie dodatočne žiadal. Ak Policajný zbor nedostane tento súhlas zákonného sudcu v lehote do 12 hodín od začatia používania alebo ak jej zákonný sudca nevyhovie, použitie konkrétnych prostriedkov je Policajný zbor povinný bezodkladne ukončiť. Ak by sa aj doterajším postupom získali relevantné informácie, tieto nie je možné použiť a musia byť predpísaným spôsobom a v lehote bezodkladne po ukončení používania zničené. Aj o tejto skutočnosti musí Policajný zbor informovať zákonného sudcu, a to písomnou formou a z časového hľadiska bezodkladne.

2.6 Komparácia použitia inštitútu vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov v procesnej a neprocesnej línii

Ako bolo naznačené, inštitút vyhotovovania obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov je možné využiť jednak v *procesnej rovine*, na podklade ustanovení Trestného poriadku, ako aj mimo rámca trestného konania, v *neprocesnej rovine*. V procesnej rovine ide o ich použitie v rámci trestného konania. Táto úprava je často predmetom (niekedy až ostrej) kritiky vzhľadom na podmienky, pravidlá a možnosti používania týchto inštitútov, ktorými sa intenzívne zasahuje do základných ľudských práv a slobôd. Možnostiam použitia tohto prostriedku v trestnom konaní, v procesnej rovine, je venovaná pozornosť na úrovni množstva odborných článkov i monografií, keďže ide o prostriedky, ktoré intenzívne zasahujú do oblasti základných ľudských práv a slobôd dotknutých osôb.